



Referanser:

Arkivsak: 26/01144-2

Saksdokumenter:

Religionsmøtet ved kirkelige handlinger

Revisjon av Religionsmøtet ved kirkelige handlinger

Sammendrag

Det er i 2026 ti år siden Bispemøtet vedtok veilederen *Religionsmøtet ved kirkelige handlinger*. Veilederen gir føringer for hvordan kirkelige ansatte skal forholde seg til møtet mellom ulike religiøse tradisjoner i rammen av kirkelige handlinger.

Veilederen kom i stand som et svar på hvordan Den norske kirke skal møte en økende religionspluralisme i det norske samfunnet. De siste ti årene har sett videre endringer i samfunnet, og nye problemstillinger har dukket opp. For at veilederen skal oppleves nyttig i møte med den praktiske hverdagen vil det med visse mellomrom være behov for å gå igjennom tematikken på nytt.

Denne saken gir Bispemøtet anledning til å drøfte den nåværende veilederen og fastsette rammen for hvordan revisjonsarbeidet kan gjennomføres.

Forslag til vedtak

Bispemøtet har drøftet veilederen *Religionsmøtet ved kirkelige handlinger*. Momentene fra drøftingen følger det videre arbeidet med veilederen.

Bispemøtet nedsetter en arbeidsgruppe for å utarbeide en revidert veileder, med sikte på vedtak i Bispemøtet høsten 2027. Fra Bispemøtet vil biskop NN og biskop NN delta i arbeidet. Øvrige medlemmer av arbeidsgruppa nedsettes administrativt i samråd med Bispemøtets arbeidsutvalg.

Saksorientering

Bakgrunn

Bispemøtets veileder om religionsmøtet ved kirkelige handlinger ble utviklet med bakgrunn i et kirkemøte-vedtak fra 2012. I Bispemøtets protokoll fra møtet i oktober 2015 (BM 35/15) heter det:

En sak om religionsteologi vil bli fremmet til behandling for Kirkemøtet i 2016, jf Kirkemøtets vedtak i sak KM 7/12: «Kirkemøtet ber om at Bispemøtet og Mellomkirkelig råd jobber videre med spørsmål knyttet til religionsteologi, kulturforståelse og dialog, samt praktiske spørsmål om kirkens forhold til andre religioner og det flerreligiøse samfunnet».

I samråd med Mellomkirkelig råd har Bispemøtet besluttet å følge opp vedtaket ved å utarbeide en pastoral veiledning, særlig med sikte på kirkelige handlinger. Biskop Halvor Nordhaug har påtatt seg oppgaven med å utarbeide et utkast til en slik veiledning.

BM-36/15 Vedtak: Bispemøtet takker biskop Nordhaug for arbeidet han har gjort og det fremlagte utkast som foreligger. Bispemøtet ber biskop Nordhaug bearbeide dokumentet på bakgrunn av de innspill som fremkom i møtet. Saken tas opp til endelig behandling på bispemøtet i februar 2016.

Veilederen ble endelig vedtatt på bispemøtet i februar 2016 (BM 9/16), og lagt ved kirkemøtesaken Religionsmøte og dialog (KM 15/16). I vedtaket fra Kirkemøtet heter det i punkt 4:

Kirkemøtet anmoder Bispemøtet, i samarbeid med Teologisk nemnd i Mellomkirkelig råd, Egede Instituttet, de teologiske lærestedene og de kirkelige dialogsentrene, å arbeide videre med religionsteologi og dialogteologi i lys av Den norske kirkes lære. Det er særlig aktuelt å reflektere over Den norske kirkes forhold til jødedom og islam. Reformasjonsjubileet i 2017 gir oss en anledning til å reflektere selvkritisk over vår lutherske arv i møte med annerledes troende.

Innholdet i veilederen

Veilederen *Religionsmøtet ved kirkelige handler* er kortfattet og konkret. Kapittel 1, *Kristen tro i møte med andre religioner*, gir en teologisk refleksjon omkring hvordan Bibelen skildrer ulike møter mellom religionene: Hovedtrekket i Det gamle testamentet er at Gud er alle menneskers skaper og dermed innebærer en avvisning av andre folks avgudsdyrkelse. Samtidig kompliseres bildet noe av blant annet Abrahams relasjon til Melkisedek og hans «delvise anerkjennelse [...] av den gudstro som Melkisedek utøver» (s 6-7). Fra Det nye testamentet fremheves Jesu ord om at «jeg er veien, sannheten og livet. Ingen kommer til Far uten ved meg» (Joh 14,6). Her løftes fram den generelle holdningen om at religioner utenfor jødedommen blir ansett som avgudsdyrkelse. Også her nyanseres bildet noe av blant annet Paulus tale på Areopagos: «Paulus finner hos grekerne sannheter som han kan bekrefte og samtidig bruke som tilknytningspunkt for forkynnelsen av evangeliet.» (s. 7). Videre gir kapittelet en presentasjon av logos-teologien: «Gud har åpenbart noe av seg selv for alle mennesker. Selv om denne åpenbaringen blir forvrengt, er ikke noe menneske uten guddommelig opplysning.» (s. 8), mat og gudsdyrkelse: «Den som gjennom dåp og tro tilhører det kristne gudstjenestefellesskapet, kan ikke også være en aktivt tilbedende deltaker ved tilsvarende kultiske fellesskap innenfor en annen religiøs ramme». (s. 9) og dialog ved kilden: «Det er påfallende hvordan Jesus også ellers kan anerkjenne samaritanene og løfte dem fram som forbilder for sine disipler [...] Kjærligheten og godheten er universelle størrelser.» (s. 11.) Kapittelet avsluttes med en trinitarisk tilnærming:

Med en slik forståelse kan kirkens gudstjenester og kirkelige handlinger også romme tekster og kulturelle uttrykk som er av allmenn karakter. Også utenfor kirken finnes sannhet og skjønnhet som lar seg inkorporere i en kristen livstolkning, og som derfor kan hentes inn i kirkerommet. Derimot kan kirkens gudstjenester og kirkelige handlinger ikke romme en kultisk utøvelse av annen tro, fordi en slik utøvelse vil

komme i konflikt både med Det første bud og med troen på Kristus og evangeliet. (s. 11)

Kapittel 2, *Religionsmøtet og bønn*, bygger på det innledende kapittelet og skiller mellom ulike former for deltakelse ved bønn:

1. En kristen kan være til stede ved bønn i en annen religiøs sammenheng.
2. En kristen kan be samtidig med andre, men ikke i form av en felles bønn.
3. En kristen bør ikke delta der mennesker av ulik tro samtidig ber samme bønn, såkalt *interreligiøs bønn*.

Veilederen skiller noe mellom offentlig og private sammenhenger, og fremhever at felles bønn mellom to foreldre av ulik tro kan ha en annen status og funksjon enn f.eks. i en gudstjenestelig ramme. Videre viser den til sensitivitet for tematikken i sjelesørgeriske sammenhenger, og hvor presten kan trekke veksler på felles materiale, blant annet knyttet til Salmenes bok som er bønnebok både i kristen og jødisk tradisjon.

Kapittel 3, *Religionsmøtet ved kirkelige handlinger*, går konkret inn i flere aktuelle kirkelige handlinger, og bruker premissene fra de foregående kapitlene som utgangspunkt. Videre vises det til sjelesørgeriske og pastorale vurderinger og en mer generell åpenhet mot «ikke-kristne» uttrykksformer enn mot andre eksplisitte religiøse uttrykksformer. Kapittelet tematiserer religionsmøtet i vigsel og gravferd, dåp, konfirmasjon mm.

Avslutningsvis, i etterordet, påpekes det at religionsmøtet ikke er et nytt fenomen, men har fulgt Kirken fra begynnelsen av:

Jesus har bedt sine disipler om å vise nestekjærlighet til alle. Kirken må derfor alltid møte mennesker med annen tro med en grunnholdning preget av åpenhet og imøtekommenhet, og samtidig være tydelig på sitt eget ståsted. (s. 22)

Aktuelle perspektiver

Tematikk omkring hvordan Den norske kirke møter og inkluderer ulike religiøse tradisjoner er stadig gjenstand for samtale. Religionsteologi er komplekst og blir raskt gjenstand for polarisert debatt. Flere av de store debattene omkring Den norske kirkes rolle i et livssynsåpent samfunn har relatert til nettopp religionsmøtet. I rapporten *Den norske kirke i et livssynsåpent samfunn* fra 2024 heter det:

6.2 Identitet og tydelighet

Enkelte frykter kanskje mer for en livssynsåpen kirke, mer enn for et livssynsåpent samfunn. Man er bekymret for at Den norske kirke åpnes for trosuttrykk og aktiviteter som ikke er forenelig med kirkens integritet. Men la kirken være kirke. Et livssynsåpent samfunn handler ikke om relativisme og utvisking av trossamfunnenes egenart, tvert imot. 30 år med religionsdialog har lært oss at møter med andres tro og livssyn, gjør oss mer bevisste på egen tro og tradisjon. Tydelighet om eget standpunkt gir trygghet og tillitt til å samhandle med hverandre. Når kirker eller kristne organisasjoner innbyr til arrangementer eller møteplasser på tvers av tro og livssyn, er det ikke for å viske ut den kristne identiteten, men for å utvise den nestekjærlighet og gjestfrihet over for alle mennesker, som Jesus lærte oss. Tydelighet på eget ståsted har vært en bærebjelke både i det økumeniske samarbeidet og i tros- og livssynsdialogene i Norge.

Det kan være en utfordring å erkjenne og akseptere at Norge har endret seg så raskt fra å være et tilnærmet homogent kristent samfunn til å bli et samfunn med religiøst mangfold. Samfunnet er samtidig blitt sekulært. Religion har svekket sin plass innenfor mange samfunnsområder og blitt overlatt til trossamfunn og religiøse organisasjonene, eller trengt tilbake i privatsfæren. En betydelig del av befolkningen finner ikke lenger tolkningsnøkler til tilværelsen og livets mysterier i religioner, men i sekulære livsanskuelser. Men verken et sekulært eller livssynsåpent samfunn legger

begrensning på kirkens oppdrag, tvert imot åpner det for en tydeligere og mer frimodig kirke. Kirken kan fritt forkynne evangeliet i ord og handling, i egne sammenhenger, men også i storsamfunnet. Den norske kirke trenger en realitetsorientering som legger dette perspektivet til grunn. (Den norske kirkes selvforståelse og rolle i det livssyns åpne samfunnet, s. 84-85)

Forholdet mellom dialog og praksis utfordres særlig i gudstjenester, visjoner og gravferd. Veilederens primære oppgave er å gi kirkelige ansatte en trygghet i situasjoner hvor grenseoppgangen mellom de to blir utydelig. Ved å ta utgangspunkt i konkrete situasjoner gir den et rammeverk for den enkelte kirkelige ansatte å utøve et godt pastoralt skjønn innenfor. Samtidig har de siste årene tydeliggjort at også andre situasjoner utløser en usikkerhet omkring forholdet mellom dialog og gjestfrihet og religionsutøvelse. Særlig kan det her pekes på de debattene som har oppstått i forbindelse med iftar-måltid hvor menigheter har stått som medarrangører.

Flere forhold tilsier gjennomgang av veilederen for å se om den dekker de behov som gjør seg gjeldende. Det vil også være aktuelt å se hvordan andre lutherske søsterkirker har behandlet tematikken.

Et arbeid omkring religionsmøtet har et potensiale for å aktualisere en rekke debatter med tilstøtende tematikk. Å gå inn i en revisjon av veilederen medfører derfor også behov for å gjøre noen avgrensninger. Når Bispemøtet nå drøfter aktuelle problemstillinger, vil det være sentralt å også synliggjøre disse. Et eksempel vil for eksempel være at man stadfester at veilederen må forholde seg til gjeldende kirkelig regelverk.

Rammer for revisjonsarbeid

Bispemøtet har tidligere pekt på behovet for å se på en justering av veilederen, jf. BM 19/26. I denne omgang bes Bispemøtet vedta hvordan et slikt revisjonsarbeid skal gjennomføres.

Den gjeldende veilederen er utviklet av, og vedtatt i, Bispemøtet. Det er derfor naturlig at biskopene er tett påkoblet et revisjonsarbeid. Det foreslås å opprette en arbeidsgruppe med et begrenset antall personer, hvor to biskoper er medlemmer. Utover dette vil det være nødvendig å inkludere personer med relevant erfaring fra praksis og spesifikk fagkompetanse. Det foreslås at sekretariatet kan gjøre oppnevninger på bakgrunn av de signaler som gis om sammensetning i møtet, og at disse skjer i samråd med Bispemøtets arbeidsutvalg. Bispemøtets sekretariat vil kunne bistå med sekretærfunksjoner.

Det foreslås videre at momentene fra drøftingene i dette bispemøtet spilles inn i arbeidsgruppa, og at det gis en orientering fra arbeidet på bispemøtet i februar 2027. Arbeidsgruppa bes ta sikte på å levere et arbeid som gjør Bispemøtet i stand til å vedta en revidert veileder på sitt møte i oktober 2027.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her